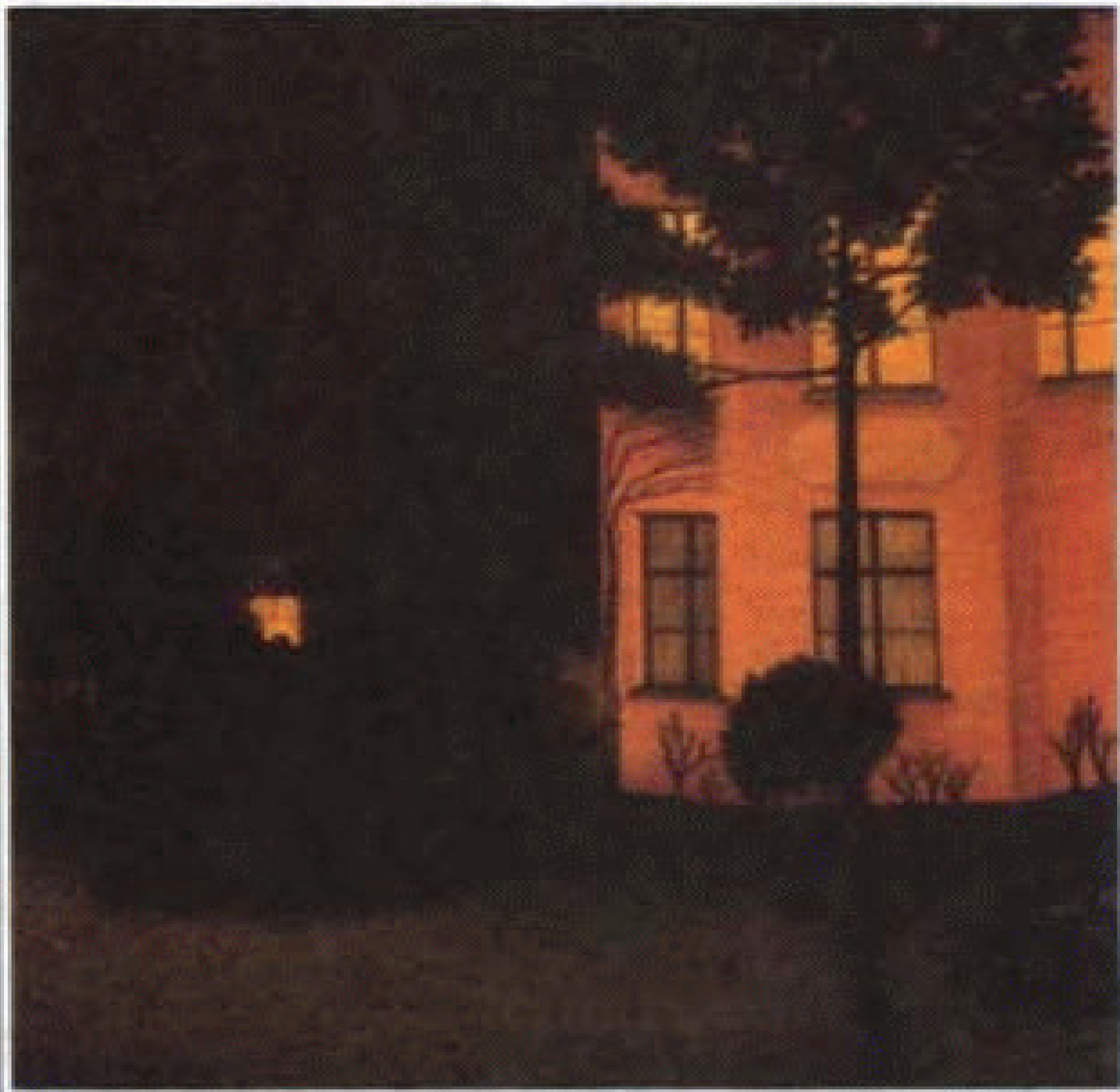
Witold Gombrowicz

TAAMMÜDEN CİNAYET

İLETİŞİM

İletişim Yayınlan 264 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 52 ISBN 975-470-368-X

1. BASKI (.llletişim Yayıncılık A. S. Ekim 1993

KAPAK ve IÇ **DÜZEN Ümit Kıvanç**

KAPAK **RESMI Rene Magritte, L’empire des lumifcres, 1954** *BÎLGISAYAR UYGULAMA* **Filiz Burhan DÜZELTİ Ahmet Abbas** *KAPAK BASKISI* **Ayhan Matbaası ÎÇ BASKI ve** *ClLT* **Şefik Matbaası**

İletişim Yayınları

Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 34400 Cagaloğlu İstanbul .

Tel. 516 22 60-61-62 • Fax: 516 12 58

Witold Gombrowicz

TAAMMÜDENClNAYET

ÇEVlREN Münir Göle REDAKSİYON Ayşen *Gür*

İÇİNDEKİLER

YAŞAM ÖYKÜSÜ

Mün ir *Göle*

Witold Gombrowicz (1904-1969) çağdaş edebiyatın hiçbir kalıba uydurulamayacak en önemli yazarlarından biridir. Gönülsüz sürgünle, bir daha göremeyeceği Polonya’dan kopmuş, savaş öncesi Buenos

Aires’e ayak basmıştır. Geçim kaynaklarından yoksun, savaş yıllarını büyük bir sefalet içinde geçirmiştir, her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalmıştır. Yavaş yavaş oluşan okuyucu kitlesinden uzakta -“Pazartesi, ben. Salı, ben...”- yirmi dört yıl sürgünde yaşadıktan sonra yüzünü yeniden Avrupa'ya çevirmiş ve yolu geriye katetmiştir. Avrupa'ya kavuşmak: Ne büyük hayal kırklığı! Paris’te yücel-

tildiğinde yüzünü buruşturmuş, Berlin'de iyi karşılanırken, o hesap yapmıştır. Polanya'nın çekimi, duvarı aşma arzusu büyüktür. orada geçmişini dokunulmamış bulacağından emi ndir. Berlin'de politik rengini açıklaması için baskıya uğradığında, reddetmiş ve yeniden derin bir yalnızlığa gömülmüştür ve yaşamı, son beş yılı geçirdiği Vence'da noktalanmıştır.

Otuz yıl boyunca Gombrowicz melez bir edebiyat yaratmıştır. Tiyatrosu (Yvonne, *Operet, Evlilik***), çapraşık cinselliği içeren romanları (** *Ferdydurke, Büyü/enenler, Trans-Atlantik, Pornografi, Kozmos),* **sahte içtenlikle günlükleri, ikonoklast tavır alması ile onu eleştirenlerin bile saygı duymasına neden olmuştur. Nobel Ödülü’nü kıl payı kaçırmtştır. Hatta bazen ciddiye alındığı bile olmuştur, cevabı: “Benim ahlâk anlayışım, öncelikle kişisel insanlığım adına, başkaidırımı ironi ve acı alay darbeleriyle dışavur-maktır”. Açığa çıkmayı önlemek için saldırıya geçmiştir. "Gerçek insan acı çekendir", “Kendi ben'inizi bulmak istiyorsanız dişçinize gidin.” Etten ve kandan,**

_ | | ••| | •• I •• W ••

acı acı sırıtan bu adam, ölmeden once günlüğüne “Yavaş yavaş yürümeye başlıyorum. Dansediyorum" diye not ediyordu.

Alaylı ve kışkırtıcı, bencil ve ‘ben'inin özünü dı-şavurma’ arayışında olan Gombrowicz, ‘en katı biçimlerin bildiği grotesk, deforme büyüklüğünün imgesinde, soytarılığın karşıtı' bir edebiyat doğurmuştu. Ergenliğe ve ‘toy'luğa (immaturite) özleminden ‘kendi büyüklüğünü yıkarken, sanki gençli-

w• ■ ■ 1***1 I w • ııı

ğinde kendi için kurduğu düşü, ergenin sevgili gelecek ‘proje'sini yıkıyordu' diye sözediyordu. Gombrowicz, insan doğasının, zevkini başkasının acısında tükettiği dayanılmaz pisliğine karşı son olarak başvurduğu gülmeyle ve en derin duygu olarak adlandırdığı utançla yoğurduğu romanlarının sanatını ‘imgelemin pisliğe, karmaşaya, bayağılığa doğru zincirlerini kırması', ‘kendini yığınlara teslim etmek ve aşağılanmak’ diye tanımlıyordu. Toy'luğu varoluşçu paradoks düzeyine yüceltiyordu: “Toplumda Güzellik’ten, |yi'den, Doğru'dan dem vuruyoruz, özel yaşamımızda ise acınacak, aşağılık, küçük bir kültür geliştiriyoruz." Gombrowicz, 'grotesk bir başarısızlıklar dizisinden, utanç dolu tantanalardan, şanla hakarete uğramış kasıntılıklardan oluşan' şu roman tarihinde, Cervantes sonrası, Rushdie öncesi bir yerlere yazılmıştır.

TAAMMÜDEN CINAYET

Geçen kış, bir miras işini yoluna koymak amacıyla Ignace K. adlı bir toprak sahibini ziyarete gitmek zorunda kaldım. Birkaç gün izin aldıktan, işlerimi de yardımcıma teslim ettikten sonra telgraf çektim: SALI AKŞAMI ALTIDA GELİYORUM STOP ARABA GÖNDERİN STOP.

Buna karşın, istasyondan çıktığımda atları göremedim. Araştırıp telgrafımın ulaştığını öğrendim: ilgili, bir gün önce kendi elleriyle aldı. Böylece ister istemez eski bir araba ki-

ralayıp, bavulumu vc tuvalet çantamı (küçük bir şişe kolonya, bir şişe bitkisel yağ, badem kokulu sabun, makas ve tırnak törpüsü içeriyordu) yükleyip, gece basarken eriyen karların sessizliğinde dört saat boyunca tarlalar arasında yol yapmak zorunda kaldım.

w m • 1■ ^ • 1 •• •• •• • - 1 • ı

Kentten getirdiğim pardösünün içinde titriyordum, dişlerim takırdıyor, bir yandan da duşunuyordum: Boyle sırtını germek, hep insanlara arkası dönıık oturmak, üstelik çoğu zanıan da ıssız verlerde, arkada oturan kişinin kaprislerine boyun eğmek!

Sonunda ahşap bir malikaneye vardık. Birinci kattaki pencereden süzülen ışık dışında her şey karanlıktı. Kapıyı çaldım-kapalı, daha güçlü çaldım-hiç, sessizlik. Arabacım da kapıyı açtırmaya uğraştı.

- Pek konuksever değiller, dedim İçimden. Neden sonra kapı açılınca elinde gaz lambası uzun boylu, zayıf, otuz yaşlarında, küçük sarı bıyıklı bir adamı farkettik.

- Ne oluyor? diye sordu lambayı kaldırarak, yeni uyanmıştı sanki.

- Telgrafımı almadınz mı? Ben H.'yım.

-H. mı? Hangi H.? dedi beni süzerek.

Sonra birden, ne alçak ne yüksek bir sesle, sanki bir şifreyi çözmüş gibi “Hadi işinize!” dedi. Gözlerini kaçırıp, lambaya daha sıkı yapıştı.

- Hadi işinize bayım! Sağlıcakla kalın! Tanrı sizi korusun!

Aceleyle içeri girdi. Daha kesin bir sesle açıkladım.

- Kusura bakmayın, dün gelişiini bildiren bir telgraf gönderdim. Ben sorgu yargıcı H.'yım. Bay K. ile görüşınek istiyorum, daha erken

gelemediysenı istasyona araba göndermedi-

w ■ ■ ■ ■ 1 • ğiniz içindir.

Sesimin tonu en ufak bir etki yaratmamıştı

sanki, düşünceli düşünceli lambayı indirdi,

bir süre sonra karşılık verdi.

- Ha, evet. .. Doğru. Telgraf çekmıştiniz. Içeri buy r un lütfen.

Ne olınuştu? Ev sahibinin ogl u olan bu genç adanı yalnızca, sofada gelişimi ve bir gün önce aldıkları t elgrafı b ü t un u yl e unuttuklarını belirtti. Kibarca davranıp, davetsiz gelişimden dolayı özür dileyerek,

paltomu çıkarttım ve duvardaki çengele astım. Genç adam beni küçük bir salona götürdü, bizi gören genç bir kadın, hafif bir iç geçirmeyl e koltuğundan kalktı.

- Kızkardeşim!

- Memnun oldum.

Evet, gerçekten de çok memnun olmuştum, çünkü hiçbir ard niyetimiz olmasa da dişilik erkege asla fazla görünmez. Ama öpmem için uzattığı eli terden nemliydi (bir kadının terden nemli bir el uzattığı görülmüş şey midir?), dişiliği de, küçük yüzünün çekiciliğine karşın, nasıl desem, o da terden nemliydi, ilgisiz, tepkisiz, çapaçul ve dağınıktı.

Eski, kırmızı, ufak koltuklara oturduk, alışılmış şeylerden sözetmeye başladık. Ama ilk nazik cümlelerim anında anlaşılmaz bir karşı koymayla karşılandı, gerektiği gibi, doğal olarak gelişeceğine, söyleşi tıkanıp bozuldu. Ben:

- Böyle bir saatte kapıya vurulduğunu duyunca şaşırmış olmalısınız.

Onlar:

- Vurulmak mı? Ha, evet!

Ben, kibarca:

S» • 1 • w • • • #. .... |*

izi rahatsız ettiğim için üzgünüm, ama aksi halde bütün geceyi Don Quixote gibi köyü sayıklayarak geçirmem gerekecekti, ha, ha!

Onlar, küçük şakama sıradan bir gülümsemeyi bile çok görüp, soguk, sert bir sesle:

- Hayır, rica ederiz.

Neler oluyordu? Doğrusu çok garipti, sanki bana kızıyorlardı, veya benden çekiniyorlardı, veya bana acıyorlardı, veya benden

utanıyorlardı. Koltuklarına gömülmüş, bakışımdan sakınıyorlardı, birbirlerine de bakmıyorlardı; varlığım hiç de hoşlarına gitmiyordu, yalnızca kendi üzerlerine yoğunlaşmış ve her an incitecek bir söz söylememden korkuyormuş gibi bir halleri vardı. Sonunda tepem attı. Neyimden korkuyorlardı yani? Ne biçim karşılamaydı bu, aristokratça, çekingen ve kibirli? Ziyaretimin amacından, yani Bay K.'dan söz açınca, ikisi de ötekinin konuşmasını istiyormuş gibi birbirlerine

1 •• 1**1 t i i •«■•••• ^ •• ••

döndüler. Sonunda adam tükürüğünü yuttu, açık seçik ve törensi bir sesle, sanki ortada olağandışı bir şey varmışcasına:

- Evet, kendisi burada, dedi.

“Babam Kral hazretleri burada bulunuyorlar” der gibiydi.

Yemek de biraz tuhaftı. Yemeğe de bana da değer vermiyormuş gibi, baştan savma bir servis yapıldı. Karnım aç olduğundan ye——■——•

— 75

nıekleri silip süpürmem kasıntı uşak Etien-ne’i kızdırmışa benziyordu; iki kardeş de sessizce, tabağımdan gelen gürültüleri dinliyordu. Birinin sizi dinlediğini bildiğinizde, yemeğin boğazdan ne kadar zor geçtiğini bilirsiniz, elinizde olmadan her lokmayı korkunç bir yutma gürültüsüyle mideye in-

da • • •

ınrsimz.

Adamın adı Antoine, kızkardeşinin ise C’ccile itli.

Bu sırada içeri biri girdi. Baktım. Sürgündeki bir kraliçe miydi? Yok, anneydi, Bayan K. görkemle derleyip buz gibi elini bana uzattı, yüce bir şaşkınlığın gölgesiyle beni gözden geçirip, tek söz etmeden yerine

oturdu. Kısa boylu, iri hatta kalın, kurallara

özellikle toplum kurallarına son derece bağlı şu taşralı hanımlara benzi, ordu. Sınırsız bir şaşkınlıkla, sanki alnınıa uygunsuz bir laf yazılıymış gibi sert sert beni inceledi. Cecile eliyle açıklamak veya haklı göstermek için bir harekete kalkıştı, ama bu da anında silinip kayboldu ve oriam daha da yapaylaştı ve gerginleşti.

- Boş yere buraya kadar zahmet ettiğiniz için epey hoşnutsuz olmalısınız, dedi birden

Bayan K., ama ne ses! Hakaret dolu, önünde üçüncü reverans yapılmamış bir kraliçenin ses tonuyla, sanki pirzolaların yutulması son derece ağır bir suçmuş gibi.

- Domuz pirzolalarınız çok lezzetli! diye karşılık verdim öfkeyle, elimde olmadan gittikçe kabalaşmaya başlamıştım.

- Pirzolalar... Pirzolalar ha...

- Tony daha bir şey söylemedi anne! dedi Cecile birden, çekingen, mutsuz bir edayla.

- Bir şey söylemedi de ne demek? Neden bir şey söylemedin? Hala bir şey söylemedin mi?

- Neye yarar ki anne? diye mırıldandı An-toine, benzi attı, dişçi koltuğuna oturacakmış gibi çenesini sıktı.

- Tony. ..

- Ama... neye yarar? Bir şeyi değiştirmez... gerek yok... her zaman ...

Ve sustu.

- Tony, nasıl olur da...? Gerek yok ne demek Tony? Hadi Tony!

- Kimse... yani ne önemi var.

- Zavallı oğlum! diye mırıldandı annesi, saçlarını okşayarak.

Ama Antoine onun elini itti.

- Kocanı bu gece vefat etti, dedi soğuk bir sesle, bana dönerek.

Ne? Ölmüş mü? Demek buymuş! Yemeği bıraktım, çatalı bıçağı kenara koydum, ağzımdaki lokmayı bir an önce yutmaya çalış-Hm. Olacak iş nıiydi? Daha dün istasyonda telgrafımı almıştı! Oçüne de baktım. Ağırbaşlılık ve cıddiyetle bekliyorlardı, dudaklarını kısmış, sert ve kesin yüzlerle bekliyorlardı. Peki ne bekliyorlardı? Ha, başsağlığı dileğinde bulunmam gerekiyordu!

Öylesine beklenmedik bir şekilde olmuştu ki, bir an soğukkanlılığımı kaybettim. Kararsızca ayağa kalkıp dilim dolaşarak “üzgünüm ... çok, şey .... kusura bakmayın’’ gibi belirsiz sözler ettim. Sustum, ama onlar için bu yeterli değildi, onlara yetmiyordu: gözler yerde, yüzler donuk, dağınık giyimleriyle, adam traş olmamış. kadınlar taranmamış, tırnaklar pis, hiçbir şey demeden öylece oturuyorlardı. Uygun bir konuşma, yerinde deyimler bulabilmeye çabalayarak öksürdüm, ama aksi gibi kafam bomboştu, salt boşluğun ne olduğunu bilirsiniz, onlar acılarından harap, bekleyip duruyorlardı.

Hiçbir şey söylemeden bekliyorlardı. An-toine kurulmuş gibi masamn kenarını tıkırdatıyordu, Cecile sıkıntıyla kirli elbisesinin dikişlerini büzüyor, anne ise katı ve acımasız hanımefendi ifadesiyle taşlaşmış gibi kımıldamadan oturuyordu.

Sarsıldığımı hissettim. Halbuki, sorgu

yargıcı olarak yaşamımda yüzlerce ölüyle

• •

karşılaşmıştım. Ama işte... nasıl desem? Örtünün altına saklanmış, cinayet kurbanının cesedi başka, doğal bir ölümle ölüp katafalkına yatırılmış ölü başka şey. ilkindeki törensel unsur eksikliği başka, saygınlık ve yerinde davranışlar gerektiren çok resmi, şerefli bir vefat başka şey.

Tekrar ediyorum, bana en başından söylemiş olsalardı azıcık bile kafam karışmazdı. Ama aşırı rahatsızdılar. Aşırı ürkektiler. Bu yalnızca davetsiz geldiğimden mi, yoksa görevimden, durum gözönürie alınırsa yılların deneyimiyle ortaya çıkan mesleki ciddiyetimden utanç duyduklarından mı, bileınemf her neyse, onların utancı bende korkunç, kesinlikle oransız bir utanç doğurdu.

Ölüye duyduğum saygı ve bağlılık üzerine kem küm ettim. Sonra okuldan bu yana hiç

görüşmemiş olduğumuzu, bunu da bilebileceklerini anımsayarak "birlikte okula gittiğimiz zaman" diye ekledim. Hâlâ karşılık vermedikleri, benim de ne de olsa sözümü bitirmeın, durumu d üzeltınem gerektiğinden, ayrıca söyleyecek başka şey de bulamadığımdan sordum:

- Cesedi görebilir miyim?

Bu "ceset" sözcüğü pek yerinde bir seçim olmamıştı galiba. Belirgin rahatsızlığım du lu yumuşattı: hüngür hüngür ağlamaya başladı, elini bana uzattı, ben de alçakgönüllülükle öptü m.

- Bugün..., dedi kendine gelmekte güçlük çekerek, bugün... bu gece ... bu sabah kalktım, odasına girdim, Ignace! Ignace! diye çağırdım, karşılık vermedi, hareketsizdi. Bayıldım, düşüp bayıldım. O andan beri ellerim hiç durmadan titriyor, bakın!

- Neye yarar anne?

- Titriyor, ellerim titriyor... Kendiliğinden titriyorlar, yaprak gibi. ..

- Kimse... Hiç de... Anlamsız bu. Ne utanç! diye şiddetle bağırdı adam, sonra da dönüp çıktı.

- Tony! diye haykırdı anne ürkerek. Cecile,

yalnız bırakına onu...

Ben ise orada durm u ş titreyen ellere bakıyor, söyleyecek bir şey bulamıyordum, kendimi gitgide daha yitik, daha rahatsız hissediyordum.

Dul kadın sesini alçaltarak:

- İstiyorsunuz, değil mi? Hadi öyleyse... şuradan... Size yol göstereyim, dedi.

Olayı soğukkanlılıkla gözden geçirince gerek kendi davranışlarını, gerekse pirzolalar konusunda bütünüyle özgür olduğumu far-kettim, yani “hayhay, ama önce pirzolalarımı bitireyim, öğleden beri ağzıma hiçbir şey koyınadım'’ karşılığını verebilirdim, hatta vermeliydim. Öyle yanıtlasaydım, belki de

i • .... **11 1* * • • 1 w • • I*

bir sürü trajik hadisenin seyrini değiştirebilirdim. Peki benim suçum muydu? Beni o kadar dehşete düşürmüştü ki, gözümde pirzolalar da ben de bayağı ve tiksinç hale gelmeye başlamıştık: birden o kadar utanmıştım ki, bugün bile o utancın anısı yüzümü kızartır.

Ölünün yattığı birinci kata çıkarken, kendi kendine mırıldandı:

- Ne korkunç felaket! Feci, feci bir darbe ... Çocuklar bir şey söylemek istemediler.

Onurlu, katı ve içe kapanıktırlar, yüreklerini kimseye açmak istemezler, dert gizliden gizliye kemirsin, onu tercih ederler. Bana çekmi ş 1 er, bana.. . Ah ! ye tcr ki To ny b i r saç-malı k yapmasın! Kaya gibidir, çetindir, ellerinin titremesini engeller. Kimsenin cesede dokunmasına izin vermedi, buna karşın bir şeyler yapılması, hazırlanılması gerekiyordu. Ağlamadı, bir an bile ağlamadı. .. Hiç olmazsa birazcı k ağlaya bilseyd i.

Kapıyı açtı, içine kapanık bir havayla başımı eğip, diz çökmek zorunda kaldım. Bu sırada o sanki Kutsal Tören’i yerine getiri-yormuş gibi devinimsiz. ciddi, yatağın yanında ayakta duruyordu.

Ölü kişi, ölümün onu bulduğu gibi yatağında uzanıyordu. tek fark sınüstü döndürmüşlerdi. Morarmış, şişmiş suratı kalp krizlerinde olduğu gibi, soluksuz kalmaktan öl-

1 • • ^ • •• •• * | **düğünü gösteriyordu.**

-Boğularak ölmüş! diye mırıldandım kalp krizi olduğunu açıkça gördüğüm halde.

- Kalp. kalp bayım... Kriz geçirdi...

- Oh, kalp bazen insanı boğabilir, .olur böylesi ... dedim kasvetli bir sesle.

Hala ayaktaydı ve bekliyordu. istavroz çıkarıp bir dua okudum, sonra (hâlâ ayaktaydı) alçak sesle:

- Ne soylu çizgiler! dedim.

Elleri öylesine titriyordu ki, yeniden öpmem gerekti. Hiç tepki göstermedi, servi gibi dimdik ayakta dikilip, karşısındaki duvara acıyla bakmayı sürdürdü. Böyle durdukça, az da olsa merhamet göstermemek **çok güçtü. Basit görgü kuralları bunu gerektiriyordu, kaçınmak** m**ümkün değildi.**

Ayağa kalktım, ceketim**deki iozu silkeler gibi yaptım, hafifçe öksürdü**m**, ama hiç kımıldamadı. Sessiz, Niobe gibi boşluğa bakarak, anıları içinde yitmiş, yıkılmış, kendi**

• 1.... 1» 1 1 **perişan düşüncelerine dalmış gitmişti, tanı**

o sırada burnundan küçük bir damla aşağı yuvarlandı, mum lar tükenirken Denıokles'in kılıcı gibi orada sallanm**aya başladı.**

Birkaç dakika geçince, latlılıkla hir-iki söz etm**eyi denedi**m**. İğne batırıfmış gibi irkildi, birkaç adım attı, sonra yeniden hareketsiz kalakaldı. Yine diz çökt**üm**. A**mm**a da dayanılmaz bir duru**m**! Beninı gibi duyarlı, özellikle de alıngan bir adanı için ne rahatsızlık! Kasıtlı eziyet ettiğini söyle**m**iyorum ama kini ne derse desin, bunda bir kötülük**

vardı. Kimse tersini kanıtlayamaz! Kadının kendisi değilse bile, içindeki kötülük onun ve cesedin önünde yapmak zorunda kaldığım yapmacık numaralardan sinsice bir zevk alıyordu.

Bugüne kadar rastladıklarım arasında el sürmemin imkansız olduğu bu ilk gövdenin il<i adım ötesinde. dizüstü çökmüş, bir şey görmeden, bilekiere kadar çekilmiş, uzerine dr sofuca çarpazlan mı ş ellerin yerleştirild iği ortuyc bakıyordum. Yatağın ayak ucundaki saksıda çiçekler vardı, yastığa gömülü solgun yüz seçilebiliyordu, çiçekleri, sonra yeniden suratı gözlüyordum, aklıma sahnenin bir tiyatro oyunundaki gibi yapay olduğu yolunda ısrarlı, garip, yapış yapış bir düşünceden başkası gelmiyordu. Her şey bile bile hazırlanmışa benziyordu: bir yanda kibirli, dokunulmaz, sönmüş ve ilgisiz gözlerini tavana dikmiş ceset, yanıbaşında gözleri yaşlı dul, bu yanda da, diz çökmüş, ağızlık takılmış azgın köpeğe benzeyen ben, sorgu yargıcı. “Kalkıp yaklaşsam, örtüyü çekip incelesem, yalnız parmağımla da olsa dokunsam ne olurdu acaba?” Aklımdan geçen buydu ama

..i.... wf 1 1 w 1 • * **1* 1

ölünün ağırbaşlılığı beni yerime çiviliyordu:

Geri dur! Yasak! Dikkat! Diz çök!

İşin aslı nedir? diye düşündüm yavaşça. Kim düzenledi bu oyunu? Ben basit, sıratlan bir adamım, böyle üçkâğıtları kaldıramam. Kimsenin benim... Aman Tanrım! diye düşündüm birden, ne budalaca laflar. Ne oluyorum? Ölçüyü kaçırmadım mı? Nereden çıktı bu yapmacık havalar? Halbuki bcnim yapıma hiç uymuyor. Bulaştı mı? Ne oluyor? Buraya geldiğimden beri, her şeyim kötü bir aktörün oyunu gibi yapay, kasıntı. Bu evde resmen kişiliğimi kaybettim, ölçüyü fazlasıyla kaçırdım.

Tiyatrovari bir havayla iç çektiın, sanki kendi oyunuma kapılmış, doğal halime dö-nenıiyormuşum gibi. Kimsenin bcninı ... Kimsenin benim sabrımı taşırmasını salık verınem, yoksa karışmam.

Bu sırada, dul kadın kendi kendine konuşarak, öksürüp abartmalı el hareketleri yaparak kapıya doğru yürüdu.

Sonunda odada yalnız kalınca, yakalığımı çıkardım, masaya koyacağıma yere attı t ıı, ayaklarımla çiğnedim. Suratını seğirı p k ı-zarmaya başlarken, yumruklarımı hiç alışılmamış bir hararetle sıkmaya başladım. Öfkem çok belirgindi.

- Reni gülünç duruma düşürdüler, diye homurdandım, iğrenç kan... Her şeyi ustaca düzenlemişler sanki! Saygı göslcrliyorlar, eI öptürüyorlar! Duygulanmı göstenneyc zorluyorlar! Duygular! Nazlanmalar! Demek öyle, oysa ben bundan nefrrl ederim. Evet, karşımda titreyerek zorla el öptürülmekten, dualar mırıldanmaya, diz çökmeye, aşır duygusal sözler bulup <ıkarmaya zorlanmaktan nefret ederim, hen her şeyden de çok gözyaşları ndan, sızlanmalardan, burundan duşen damlalardan tiksinirim, düzen ve temizliği severim.

Bir surc sonra, düşünceli düşüncel i, sanki çevreyi yoklar gibi, başka bir tonda iç çektim. Ellerini öpmemi mi isliyorlar? Aslında ayaklarını öpmem gerekir, öyle ya, ölü hazretlerinin ve aile acısının önunde ben kimim ki? Bayağı, kaba. fitneci bir polis, o kadar; gerçek cloğam su yüzüne çıkmıştı.

Anıa, .. H mnı! Biraz fazla acele etmişlerdi, evet, ben onların yerinde olsaydını, biraz daha... sakınımh... biraz daha... ılımlı... olurdum. Çünkü benim kötü kişiliğimi. . . veya özel kişiliğimi... hiç olmazsa resmi kişiliğimi hesaba katmak gerekirdi. Unuttular, uzun sözün kısası, ne de olsa sorgu yargıcıyım, burada da bir ceset var ve ceset kavramı pek de masum sayılamayacak kadar sorgu yargıcını çağrıştırıyor. Ya olayları bir sorgu yargıcının bakış açısından incelersem nereye varırız?

Gözden geçirelim. Ziyaretçinin biri geliyor, raslantıya bakın, gelen bir sorgu yargıcı. Araba gönderilmiyor, kapı açılmıyor, böylece zorluk çıkarılıyor, deınek ki içeri girmemesi birinin işine geliyor. Ardından neşesiz ağırlanıyor, saklanamayan bir kızgınlık ve korkuyla; sorgu yargıcının karşısında kimler _ _ —, * • ^ __ _

korku duyar? Önünde susuluyor, ondan bir şey gizleniyor, sonunda neyin gizlendiği ortaya çıkıyor... Bir ceset, yukarı katta boğularak ya da boğazlanarak ölmüş bir adam. Güzel, değil mi? Ceset ortaya çıktıktan sonra her yol kullanılarak gelenin diz çökmesine ve el öpmesine çalışılıyor, olünün doğal hir ölunıle öldüğü bahanesiyle!

Bu düşünceyi saçma, halta gülün, olarak nitelendiren biri varsa (evet, yani, açıkçası insan bu kadar abartabilir mi?) birkaç dakika önce, öfkeden gözüm dönerek. yakalığımı çiğnediğimi unutmasın. Nesnelliğimi kaybetmiştim. Katlanmak zorunda kaldıklarım sonucunda bilincim kararmıştı, yani aşırılıklarımdan bütünüyle sorumlu olmayacağını açı k u.

Gözlerim boşlukta, ciddiyetle açıkladım:

- Burada garip bir şeyler dönüyor.

Büyük hir öngörüyle olguları birbirine

bağlamaya, tasarımlar yapmaya, sonuçlar çı karmaya, ipuçları aramaya koyuldu ın. Kısa sure sonra, bu uğraşların boşluğundan bitkin düşüp, yatıştım. Evet, evet, ölu hazretleri her açıdan saygıya değer, gereken saygı gösterisinde bulunmayacağım da söylenemez; ama bulü n ölüler aynı derece saygın değildirler. Anıa ölümün hüiün koşulları açığa kavuşmadan önce, onların verinde olsam, benden bu kadar enıin olmazdım, özellikle iş bu kadar karanlık, karmaşık ve kuşkuluyken... Hmnı .. bütün izler de bunu gösteriyor.

Ertesi sabah, yatakta kahvemi içerken, sobanın odunlarını tazeleyen, iri yarı uyuşuk uşağın, içinde hafif bir merak ışığı belli olan kaçamak gözlerle beni süzdüğünü farkettim. Kim olduğumu biliyordu. Çocuğun ağzını aramaya karar verdim.

- Demek beyefendi vefat etti?

- Evet, vefat etti.

- Kaç hizmetkârsınız burada?

- Beni saymazsanız Etienne ve aşçı var.

s

Benimle üç ediyor.

- Beyefendi yukarıdaki odada mı öldü?

- Tabii yukarıdaki odada öldü, dedi ilgisizlikle. Bu arada tombul yanaklarını şişirerek ateşi üflüyordu.

- Peki, siz nerede yatıyorsunuz?

ünerneyi kesip, bana baktı, bakışı canlanmıştı.

- Etienne aşçıyla beraber mutfağın yanında kalıyor. Ben yalnız başıma kilerde yatıyorum.

- Bunun anlamı şu, Etienne ile aşçının kaldığı yerden öteki dairelere, kilerden başka geçiş yok, öyle mi? diye sordum, pek renk vermeden.

- Hayır, yok, diye karşılık verdi, bakışı iyice canlanmıştı.

- Ya hanımefendi nerede yatıyor?

- Eskiden, Beyefendi ile beraber yatıyordu, şimdi Beyefendinin yanındaki odada.

- Beyefendi öldüğünden beri mi?

- Yok, daha önce taşındı, bir hafta kadar o nce.

- Hanımefendinin neden Beyefendi ile kalmadığını biliyor musun?

- Hayır, bilmiyorum.

Bir soru daha sordum:

- Peki, Beyefendinin oğlu nerede kalıyor?

- Aşağıda, yemek odasının yanında.

Kalktı m, özenle giyi ndinı HmQl, h mm...

Yanılmıyorsam, yeni bir ipucu gözden geçirilmeyi bekliyordu. İlginç bir ayrıntı. Kocasının ölümünden bir hafta once karısının paylaştıkları odayı neden terkettiği üzerinde doğrusu kafa yorulabilirdi. Kalp hastalığının bulaşmasından mı çekiniyordu? En azından abartılı bir korku olurdu bu. Ama aceleci sonuçlar, acele adımlar yok... Yemek odasına indim. Dul pencere kenarında duruyordu; kollarını kavuşturmuş, kahve fincanını görmeden boş boş bakıyordu, tekdüze bir sesle başını heyecanlı heyecanlı öne arkaya sallayarak bir şeyler söyleniyordu, elinde ıslak bir mendil vardı. Yaklaştığımda birden masanın çevresini ters yönde dolanmaya başladı, hâlâ söyleniyor, abartmalı el hareketleri yapıyordu, bilincini yitirmişe benziyordu. Ama ben bir gün önce kaybettiğim dengemi bulmuştum, bir köşeye çekilip sabırla varlığımın farkına varmasını bekledim.

- Ah, güle güle bayım, güle güle! dedi kurulmuş gibi, selâmladığımı görünce. Sizi tanıdığıma çok memnun. ..

M _

Özür dilerim... diye mırıldandım. Şey, ben... ben. .. daha gitmiyorum, biraz daha kalmak isterdim...

- Ha, siz misiniz? dedi. Cesedin kaldırılmasıyla ilgili kem küm etti, hattâ beni bir soruyla şereflendirmek lütfunda bile bulundu: cenazeye kalacak mıydım?

- Şeref duyarım, diye yanıtladım sofuca bir havayla. Kim ebediyete intikal edene karşı bu son görevi geri çevirebilir? Kendisini tekrar görebilir miyim?

Yanıtlamadan, izleyip izlemediğime de bakmadan, gıcırdayan merdivenlere yöneldi.

Kısa bir duadan sonra, ayağa kalkıp, yaşam

• • I •• •« * 1 * 1 • •«

ve ölüm sorunu üzerine derin düşünceye dalm ış gibi, çevreyi inceledim.

Garip! dedim içimden. ilginç! görünüşe bakılırsa, bu adamın dogal ölümle olduğü kuşku götürmez. Yüzü boğazlanmış gibi şişmiş, morarmış, ama ne gövdede, ne de odada, şiddetin herhangi bir izi var: sakin sakin bir kalp krizi geçirip öldüğü düşünü-1 ebılır doğrusu.

Yine de, birden yatağa yaklaşıp, parmağımla boynuna dokundum.

Bu anlamsız hareket, dul kadında dikkate değer bir tepkiye neden oldu.

-Ne yapıyorsunuz? diye haykırdı. Ne... ne yapıyorsunuz?

- Sinirlenmeyin böyle, zavallı bayan! diye karşılık verdim, sonra da uzun uzadıya seremonilere kalkışmadan ölünün boynunu, ardından odanın bütününü incelemeye giriştim. Nezaket yeri geldiğinde iyidir, ama gereklilik başgösterdiğinde düzenli bir inceleme yapmamızı engelleseydi, halimiz nice olurdu? Ne yazık! Ne gövdede. ne konsolda, ne dolabın arkasında, ne de yatağın önündeki halıda herhangi bir ipucu vardı. Dikkate değer tek şey, kocaman ölü bir hamamböce-ğiydi. Yine de anlamsız bir ürküntü içinde hiç kımıldamadan ne yaptığıma bakan dulun yüzünde bir parıltı belirdi.

O zaman, büyük bir sakınırnla sordum:

- Neden bir haftadır kızınızla aynı odada yatıyorsunuz?

- Ben mi? Neden? Ben? Neden mi öteki

odada? ... Size ne o...? Öğlum önerdi... soluk yüzünden... geceleri, kocamın nefesi daralıyordu. Ama sız nasıl"? . .. Kım sıze? . . . Size / ne?

-Bağışlayın ... üzgünüm, ama...

Cümlemi anlamlı bir el hareketiyle tamamladım.

Kavramış göründü, sanki birden konuştuğu insanın resmî kişiliğinin bilincine varmıştı.

- Ama... nasıl? böyle bir şeyi ... hiçbir şey fark etmediniz ın i?

Bu soruda gözle görülür bir korku vardı. Yanıt olarak öksürdüm.

- Ne olursa olsun, dedim kuru kuru, sizden ricam ... Ol ünün kaldırılmasından sözettiniz sanırım ... Evet, cesedin yarın sabaha kadar bulunduğu yerde kalmasını rica etınek zorundayım.

- Ignace! diye haykırdı.

- Kesinlikle! dedim.

- Ignace! nasıl olur? inanılmaz bu, olanaksız! dedi gövdeye kederli bir göz alarak. Ignace!

f-v • • 1

Bunun üzerine, garip şey, sözunü yanda kesti, kasıldı, bakışıyla beni ezerek derinden

hakarete uğramış bir havada odadan çıktı. Sorarım size, neden hakarete uğramış olsun? Eğer işe karışmamışsa, kocasının doğal bir ölümle ölmemesi neden karısına hakaret

olsun? Doğal olmayan ölümde küçük düşü-

• • • •

rücü ne var?

y r «1 • • 1 ** ** 1 1 .... 1 1

Katil için küçük düşürücü olması anlaşılabilir, ama ölü veya yakınları için pek mürnkun değil gibi görünüyor bana! Ayrıca böyle konularla uğraşamazdım, daha acil sorunlarım vardı. Yalnız kalınca bir defa daha

düzenli bir araştırmaya giriştim. Ama yüzüm gittikçe artan şaşkınlığımı ele verdi.

- Hiçbir şey! diye mırıldandım. Hiç, konsolun arkasındaki hamamboceğinden başka hiçbir şey. Doğrusu daha ileri gitmek için hiçbir neden olmadığına inanmak olası.

Hah! işte püf noktası! Uzman gözünde, bu ceset, adamın kesinkes ve apaçık doğal biçimde bir kriz sonucu öldüğünü ortaya koyuyordu. Bütün belirtiler, atlar, kötü niyet, korku, ikiyüzlülük, karanlık bir şeyler döndüğünü bildiriyordu, ama ceset tavana doğru haykırıyordu: "Ben kalp krizinden öldüm!" Fiziksel ve tıbbî kanıt ortadaydı, kesinlik vardı: kimse onu öldürmemişti, nedeni de

açık ve basitti: Öldürülmemişti. Benim yerimde olsa, meslekdaşlarımın çoğunun soruşturmayı durduracağını kabullenmek zorunda kaldım. Ama ben asla! Çok gülünç bir duruma düşmüştüm, öç alma duygusuyla yanıyordum ve çok ileri gitmiştim. Parmağımı havaya kaldırıp kaşlarımı çattım.

- Bir cinayet kendiliğinden gelmez, beyler; zekâyla tasarlamak, düzenlemek ve kurmak gerekir! Armut piştikten sonra düşmez ağı-za.

...... 11* • f* • 1 • •

Görünürdeki manzara cinayet nknm yalanlıyorsa, dedim kendi kendime bilgece, kurnaz olalım ve görüntülerin bizi yanılgıya

.... VI • •• 1 • " I " •

sürüklemesine izin vermeyelim. Tersine, mantık, sağduyu ve kanıtlar katilin lehinde ama görünürdeki manzara karşısındaysa, mantığın ve kanıtların tuzağına düşmeyelim. Tamam, görünürdekiler olduğu gibi olsun ya da olmasın, Dostoyevski'nin dediği gibi, *i* **tavşan olmadan tavşan ezmesini nasıl yapa- '(biliriz ki£ Cesede bakıyordum, ceset de ta..** va**na bakıyordu ve el değmemiş boynu ile masumiyetini haykırıyordu. İşte engel! işte püf noktası! Ama yerini değiştiremediğimiz şeyin üstünden atlamalı: hic Rhodus, hic**

salta. istesem elimle tutabileceğim bu insan

görünüşlü cansız nesne, şu don uk yuz, benim canlı ve hareketli, her duruma uygun bir ifade bu labilen yüzüme karşı etkin bir direnç gösterecek miydi? Cesedin suratı biraz şişmiş de olsa değişmiyordu, buna karşın benimki muzaffer bir kurnazlığı, aptalca bir kurum vr kendine güveni di İr getiriyordu, sanki “tereciye lere satılmaz'’ dermişini gibi.

- Evet, dedim ciddi ciddi, kesin bir gerçek var: olu boğazlanmış.

Belki savunma, kaçamaklarla kalpten git-liğini kanıtlamaya çalışacaktır. Hmm, hnım ... Bu avukat dolapları bize sökmez. ‘'Kalp”

sözcuğunun çok geniş, hatta simgesel bir anlamı var. Cinayet haberiyle heyecanlanan hangi insan “önemli bir şey değil, sadece kalp’’ gibi rahatlatıcı bir açıklamayla tatmin olur? Hangi kalp, sorarım size? Kalbin ne kadar karmaşık ve çok yönlü olduğunu biliyoruz. İçine çok şey konabilen bir çanta: Katilin buz kesmiş yureği, sevgilinin sadık

yureği. ateşli yürek, kötu yurek, kıskanç v ürck, vb.

Ezilmiş hamamböceğinin suçla doğrudan ilintisi yok gibi görunuyor. Şimdilik bir şey

açığa kavuştu: boğularak veya boğazlanarak ölmüştü ve bu boğulmanın veya boğazlanmanın kalple bir bağlantısı vardı . Dışardan bir hasar görülmediğinden, olayın bütünüyle içeriden kaynaklandığım söyleyebiliriz. Evet, hepsi bu ... Başka bir şey yok: İçten kaynaklanıyor; kalp. Acele karar vermemeli- Şimdi evin içinde biraz gezinmeli.

Yine aşağı indim. Yemek odasına girerken, çabuk çabuk uzaklaşan ayaksesleri duydum. Toy Cecile miydi? Aa, kaçmak iyi bir şey değil, sevgili bayan: gerçek sizi her zaman yakalar! Yemek odasını geçtikten sonra (sofrayı kurari hizmetkârlar gizlice beni izliyorlardı), yavaşça öteki odalara girdim, bu sayede uzaklaşan Tony'yi arkadan görme fırsatım oldu.

- İçeride bir hasar olduğunu, bu nedenle

1 1 •• ■ 1 *• ^ 1 1 1 ' 4 **kalpten öldüğünü düşünürsek, bu eski evin**

buna en uygun ortam olduğunu itiraf etmeliyiz, diye düşündüm. Hatta gerçek bir tek ipucunun bile bulunmadığını belirtebiliriz. Yine de (burnum koku almaya başlamıştı), yine de havada ürkünün varlığı duyuluyor, ayrıca bir çeşit pis koku, özel bir koku, terimiz gibi kendimizden çıktığında katlandı-gımız pis bir koku, ai]e bağlan gibi diye tanımlayabileceğim pis hir koku.

Koku almayı sürdürerek, ikinci derecede de olsa bana pek anlamdan yoksun görünmeyen ufak tefek ayrıntılar tesbit ettim. Örneğin sararmış, rengi kaçmış perdeler, elle işlenmiş minderler, bir sürü fotoğraf ve portre, kuşaklar boyu kullanılmaktan arkalıkları aşınmış sandalyeler... Artı: çizgili kağıtta yarım kalmış bir mektup, salonda pencere kenarındaki bıçağın üzerindeki tereyağı artıkları, konsolun üzerinde ilaçlı bardak, sobanın arkasındaki mavi kurdele, bir örümcek ağı, sayısız dolap, eski kokular. Her şey gerçek bir ilgi ve içtenlik ortamı yaratmaya katkıda bulunuyordu: yüreğin her an yem bulması mümkündü, evet yürek unutulmuş tereyağı, perdeler, kurdela, kokular (ekmeğin de kokusu olduğunu fark ettim) için çarpabilirdi. Ayrıca, evin gerçek bir ”iç” havası verdiğini, bu “içselliğin” başlıca, pencerelerdeki pamuk süslerden ve içinde geçen yazdan kalma kurumuş bir sinekliğin bulunduğu çentiklenmiş bir fincz.n tabağından kaynaklandığını da keşfetmek gerekti.

Kör gibi bir tek yana yöneldiğim ileri sürülmesin diye, hizmetkârlar bölümünden öteki dairelere gerçekten yalnız kiler aracılığıyla mı geçiliyor diye de baktım. Öyle olduğunu gördüm, dışarı çıkıp, ıslak karda

• •• • 1 • 1 9 * * 1

gezinirmiş gibi yaparak evin çevresini de dolandım. Birinin sağlam pancurlu kapıyı ve

ı • • • • 1*1 w • • 1 •*

pencereleri aşıp gece içeri girebileceğini düşünmek imkânsızdı. Bu evde gece herhangi bir suç işlenmişse, kilerde uyuyan uşak Eti-enne’den başka kimseden şüphelenilemeye-ceği gün gibi ortadaydı.

- Evet dedim, olanca uzgörüşlülüğümle, kuşkusuz Etienne, uşak.

Bunu söylerken, bir yandan da kulak kabarttım; çünkü açık bir pencereden, az önce duyduğumdan çok daha farklı bir ses duydum; vaat edici, nefis bir ses, önceki gibi acı çeken bir kraliçe sesi değil, endişeyle, korkuyla dolu bir ses, kırık, zayıflamış, kadınca bir ses, sanki bana cesaret vermek, yardım etmek isteyen bir ses...

- Cecile, Cecile, ... bak! Gitli mi? Bak! Kendini gösterme, kendini gösterme, seni görebilir! Buraya gelebilir, ortalığı karışiıra-bilir... çaputu kaldırdın mı? Ne aranıyor?

Neyi fark etli? lgnace’nı benim! Ulu tanrım, neden sobayı inceledi? Konsolun içinde ne bulmayı umuyordu? Ne korkunç, butun evde! Bana bir şey olmaz, bana ne isterse yapsın umurumda değil, anıa Tony, Tony dayanamaz. Onun için, bu kutsallığa haka-rcilir! ()na söylediğini zaınan fena halde benzi allı. Ah, yeterince guçlu olmamasından korkuyorum.

- Ama soruşturma sonucu cinayetin evin içinde işlendiği nin kanıt landığını varsayarsak (dedim, duşuncemi surdurerek), böylesinin birl<aç kuruş araklamak içgudusuyle hareket eden bir uşağın yapacağı iş olmadığını kabullenmek gerek. Başka bir olasılık intihar, kişinin kendini öldurmesi, ya da baba katli olabilir ve her şey evin içinde geçer, sonuçta cinayet aileden dışa n çıkmaz. Hamamböceğine gelince, katil olayın en ateşli anında ezmiş olsa gerek.

Bu duşuncelere dalnıışken, yazı masasının başına geçmiş bir sigara tellendirmiştim, o sırada Antoine içeri girdi. Beni fark edince selam verdi, ama ilkinden daha ağırbaşlı bir selamdı bu; biraz sarsılmış olduğu da duşu-nulebilirdi.

- Eviniz çok güzel, dedim. Son derece sakin, içtenlik dolu burası, gerçek bir aile evi, sıcacık bir yer. Bana çocukluğumu anımsatıyor, annemi

sabahlığına sarınmış göruyo-rum, keınirilmiş tırnaklar, bir mendil eksik...

- Ev mi? Ha, tabiî ev. .. Fareler var. Ama o başka. Annem dedi ki... siz... yani...

- Farelere karşı çok etkili bir zehir biliyorum, Farepex.

- Evet, bu konuyla daha çok ilgilenmeliyim... daha çok... Galiba bu sabah ... babamı gör-

«. «. «. ^ *j* • i ■ i • il

muşsunuz ... Yani, özur dilerim, babamın cesedini...

- Doğrudur.

- Peki, sonra? *

- Sonra ne?

- Galiba... bir şey bulmuşsunuz?

- Evet, buldum... ölu bir hamamböceği.

- Doğru, ölü hamamböceği de çok var... şey... yani gerçek hamamböcekleri... ölmemiş hamamböcekleri demek istiyorum.

- Babanızı çok mu severdiniz? diye sordum, masanın uzerinden Krakov'la ilgili resimli hir kitap alarak.

Bu soru onu gözle görulur şekilde şaşı rt-

ımşlı. Hayır, hiç bek]emiyordu. Başını eğdi, başka yere baktı, tukuruğunu yuttu, kendini olağanustu zorlayarak, kısık sesle, neredeyse t i ksinliyle:

- Ye teri nce ...

«

- Yeteri nce m i? Pe k fazla deği 1 demek k i? Yeterince ha? O kadarcık mı?

- Neden soruyorsunuz? dedi boğuk bir

sesle.

- Neden hiç doğal davranmıyorsunuz? dedim cevap olarak, acıyan bir ses tonuyla, elimde kitap, babacan bir havayla, ona doğru eğildim.

- Ben mi? Doğal değil miyim? Ne demek i s...?

- Neden benziniz attı?

- Ben mi? Benim mi benzim attı?

- Ya, ya! Yere bakıyorsunuz... cumlelerinizi bitirm iyorsu nuz... farelerden, hamambö-ceklerinden konuşuyorsunuz... Sesiniz çok yüksek, dedim sertçe, ya da tersine çok alçak, kısık ya da tiz, kulakları tırmalıyor; hareketleriniz de çok sinirli... Doğrusu hepiniz böylesiniz: sinir içindesiniz ve hiç doğal değilsiniz. Neden delikanlı? Yalnızca babanızın ardından ağlamak daha uygun değil ıni?

Hmm... onu “yeterince"’ seviyordunuz. Öyleyse neden geçen hafta annenizi onu yalnız bırakmaya teşvik ettiniz?

Sözlerim karşısında taş kesildi, ellerini ayaklarını oynatmaya cesaret edemiyordu, lafları ağzında yuvarlayarak keın kum etti:

- Ben mi? Nasıl? Babam ... babamın havaya gereksinimi vardı. ..

- Sözu geçen gece, alt katta kendi odanızda mı yattınız?

- Kendi...? Tabiî, odamda... ah kattaki kendi odamda.

Hafifçe öksurup, çıktım, onu elleri kucağında, dudakları kenetli, bacakları kaskatı sandalyesinde oturur bıraktım. Hmm ... çok sinirli mizaçta olduğu su göturmez. Çok sinirli bir mizaç, utangaç, hassas

ruhlu, hassas yurekli. .. Yine de kimseyi ilip kakmadan, hiçbir şeyi boşlamadan dikkatle ilerlemeyi surdüruyordu m.

Odamda ellerimi yıkayıp, öğle yemeği için hazırlanırken, Etienne, uşak belirdi ve bir arzum olup olmadığını sordu. Sanki başka biriydi! Bakışı soru doluydu, davranışı kölece bir kurnazlığı vurguluyordu ve butun melekeleri uyanıktı!

- Evet, yeni bir şey var mı? diye sordum.

Bir solukta yanıtladı:

- (icçen gece kilerde mi uyuduğumu sormuştunuz, sayın yargıç. () gecenin akşamı genç beyefendinin kilerin yemek odasına bakan kapısını kilitlediğini söylemek istiyordum.

- 11 iç yapmadığı hir şey m i h u?

- Asla. Ya 1 nızca hu kez yaptı, uyud uğum u dı'ışunuyordu herhalde, çunkü vakit geçti, anıa hen uyumuyordum. Gelip anahtarı kilitte dondurduğunu duydum. Ne zaman açlığını bilmıyorum. O sırada uyuyordum. Sabah olunca hem uyandırdı, çünkü beyefendi vefat etnıişti, o zaman da kapı açıktı.

- Demek ki gece anlaşılmayan nedenlerden ötürü, ölen kişinin oğlu kilerin kapısını kilitliyor. .. Ne anlama geliyor bu?

- Anıan Sayın Yargıç, benim söylediğimi bilmesinler.

Bu ölümü bir iç olay olarak değerlendirmekte haklıymışım! Kimse geçernesin diye kapı kilitlenmişti. Ağ, gitgide daralıyordu, ipin katilin boynunu gittikçe daha fazla sıktığı görülüyordu. Peki sevinç duyacağıma neden budalaca sırıttım öyleyse? Çünkü ne yazık ki -itiraf etmeli- en az kurbanın boynundaki ip kadar önemli bir şey eksikti. Evet, bu masum masum, beyaz beyaz ışıldayan boynu atlamıştım, ama tutku her zaman sizi haklı çıkarmaz! Tamam, laf aramızda, kızmıştım, kabul ediyorum, şu veya bu nedenle,

kin, tiksinti, hınç* gözümü kör etmiş ve besbelli bir saçmalığa suruklemişti: İnsanca hir duygu ve herkes anlayabilir. ama yeniden toparlanmayı gerektiren an gelir; Kutsal Kitap'ın dediği gibi, Yargı Günüdür bu, o zaman da... hmm ... ben "lşte katil" diyeceğim, ama ceset ben kalp krizinden öldüm" diye karşı çıkacak. Ya mahkeme ne diyecek?

Şöyle diyeceğini varsayalım

- Muteveffanın öldürüldüğünü id dia ediyorsunuz. N asıl kanıtlay abilirsiniz?

Yanıtlayacağım.

- Ailesi, Say ın Başkan, karısı ve çocukları, özellikle oğlu, şupheli davranıyorlar, sanki üldürmuşler gibi davranıyorlar: buna kuşku

yok.

- Tamam, ama nasıl öldürulınüş? Çünkü öldürülmediği ortada, çünkü adlî tabip basit bir kalp krizinden öldügünü onaylıyor.

O zaman her şeyi karıştırması için para alan

adam, avukat, ayağa kalkacak, cüppesinin kollarını savurarak uzun bir nutuk çekecek, her şeyin kötü mizacımdan doğan bir yanlış anlamadan kaynaklandığını; yasla suçu karıştırdığımı, vicdanın rahat olmadığını göstermek için kullandığım belirtilerin, aslında acı belirlileri olduğunu ve yabancı biri karşısında gerildiklerini kanıtlamaya çalışacaktı.

Ve yeniden dayanılmaz, iğrenç nakarat baş-

• *

layacaklı: "Öldürülmediği" apaçık şahıs nasıl bir mucize eseri öldürüldü? Nasıl oluyor da cescdin üzerinde en ufak bir boğazlanma izi bu I unatnı yor?

Ru engel canıını öylesine sıkıyordu ki, öğle yemeğinde -kendim için, acımı uyuşturmak, üstüme üstüme gelen kuşkuları dindirmek için. başka hiçbir ard niyetim olmaksızm-cinayetin özünün kesinlikle fizik değil, öncelikle psikolojik olduğunu tanıtlamaya giriştim. Sanırım benden başka kimse konuşmuyordu. Antoine tek söz etmedi: bir gün önceki gibi buna layık olmadığımı düşündüğünden mi, yoksa sesinin boğuk çıkmasından çekindiğinden ıni biliniyorum. Anne üstünlük taslıyordu, hâlâ müthiş bir hakarete

uğramış gibi görünüyordu ve elleri önüne

geçilemeyecek biçimde titriyordu. Cecile hiç ses çıkarmadan çok sıcak sıvıları mideye indiriyordu. Ben de yukarıda belirttiğim nedenlerden ötürü, yersizliğinin ve ortamın

gerginliğinin bilincine varmadan enine boyuna konumu işliyordum:

- inanın dostlarıın, eylemin fiziksel görü-~l nümü, gövdedeki belirtiler, odadaki dağınıklık, benzeri bütün izler, yalnızca ikinci / dereceden ayrıntılardır, doğrusunu söylemek (gerekirse, gerçek bir cinayetin basit tamamlayıcılarıdır, birer adli tıp formalitesi, adalet

önünde suçlunun bir nezaket gösterisidir, hepsi o kadar. Cinayet tam anlamıyla ruh-j larda gerçekleşir. Dış ayrıntılar? Pöh... size bir tek örnek vereceğiın: bir yeğen otuz yıldır karıştırdığı halıları keşfeden amcasının sırtına şu eski, uzun şapka iğnelerinden bırim saplıyor. Görüyorsunuz: böyle büyük hir psikolojik suç ve böylesine küçuk fiziksel. ayırt edilmez bir iz, sırtta küçücük bir iğne deliği. Sözkonusu yeğen sonradan, dalgınlıkla amcasının sırtıyla, kuzininin şapkasını karıştırm ış o W uğu n u açıklaınayı dene ıniş t i. Kiın bunu ciddiye alır ki?

Evet, evet, fiziksel düzeyde, cinayet bir

hiçtir; önemi ruhlar duzeyindedir. Organizmanın son derece davanıksız olması, ras-

I ^

lantıyla veya şu yeğenin yaptığı gibi dalgınlıkla birini ölürınek olasıdır, nasıl olduğunu bilemeden binlen dann n! bir ceset.

Bir gun, balayının tanı ortasında, tırnaklarının ucuna kadar kocasına aşık olan çok erdemli, sadık bir kadın, adamın ahududu tabağının üzerine beyaz bir şey sarktığım (ark eder: solucan. Kocanın dünyada en nefret etliği şeyin de bu iğrenç kurtlar olduğunu bilmekte yarar var. Uyaracağına, nıuzip bir gülümsemeyi izleyip. sonra k* solucan yedin” dcr, “olamaz" diye haykırır adam ürpererek, u ye <.li n. yed in” diye karşı lık verip bir güze 1 be ti nıler: İşte şöyle, böyle, tombul, be m beyaz, falan. Güler şakalaşırlar, koca kızmış gibi yapıp ellerini göğe kaldırır ve karısının kötülüğünden yakınır. Olay unutulur. Anıa bir-iki haftaya kalmadan kadın şaşkınlık içinde kocasının zayıfladığını,, kuruduğunu, bütun yediklerini çıkardığını, kendinden tiksinmeye başladığını, zamanını (affedersiniz) kusmakla geçirdiğini gözlemler. Gitgide tiksinmeye, korkunç hastalığa kapılmaya başlar. Günlerden hir gün ağlamalar, inle-

meler: adam birden ölmüş, kendi kendini kusmuştur! Bir kafa bir gırtlak kalmıştır, gerisini kovaya boşaltmıştır. Dul umutsuzluğa kapılır. Ancak sıkı bir soru yağmuruna tutulunca itiraf eder: benliğinin en gizemli derinliklerinde, ahududu meselesinden önce kocasının patakladığı buldog köpeğine karşı doğal olmayan bir eğilim duymuştur.

Veya bir aristokrat ailede,alaycı bir tonla “lutfen otursanıza” diye hiç durmadan tekrarlayarak annesini ölduren oğul vakasını alabiliriz. Adaletin önunde sonuna kadar masumları oynamıştı. Ah, cinayet öylesine kolaydır ki, bu kadar insanın doğal olarak ölmesine şaşmamak elde değil... özellikle yurek işe karışırsa: yurek, insanlar arasındaki şu gizemli bağ, sen ve ben arasındaki şu dolambaçlı yeraltı geçidi, şu emme basma tulumba, emmesini de basmasını da ne guzel bilir! Ardından yalnızca buyuk yas, cenaze yuzleri, acının onuru, ölu hazretleri, ha! ha! butun bunlar ıstırap “saygı görsun” de kazayla, gizlice öldurulen yurek incelenmesin diye!

Supurgenin altında kalmış fareler gibi buzulmuş, sözumu kesmeye cesaret edemeden dinliyorlardı! (Hani neredeydi bir gun önceki

kibirleri?) O sırada dul bir ölü kadar solgun, elleri iki misli titreyerek peçetesini fırlatıp, masadan kalktı.

- Kusura bakmayın! dedim-e.llerimi kaldırarak. Sizi kırmak istememiştim. Genel olarak yürekten, içine bir cesedin saklanması çok kolay olan şu iç organdan, şu torbadan söz ediyorum.

- Sefil! diye haykırdı, göğsü bir inip bir kalkıyordu.

Oğulla kız bir sıçrayışta kalktılar. Haykırdım:

- Ya kapı! Sefil, öyle mi? Tamam, peki söyleyin bakalım, neden o gece kapı kilitlendi?

Bir duraksama oldu. Birden Cecile gözyaşlarına boğuldu ve hıçkırarak:

- Kapıyı annem kapatmadı, ben kapattım. Ben kapattım. Ben!

- Doğru değil kızım. O kapıyı ben kilitledim. Neden kendini bu adamın önünde aşağılıyorsun?

- Annem söyledi, ama ben. .. ben. .. ben de kapıyı kapatmak istiyordum ve zaten ben yaptım.

- Bir dakika! dedim. Durun bir dakika. Ne demek oluyor bu? (Kilerin kapısını Antoine kilitlemişti.) Hangi kapıdan sözediyorsu-nuzr

- Kapı. .. bizim odayı babamınkine bağlayan kapı. Ben kilitledim!

- Ben kilitledim. Yinelemene izin vermiyorum, anlaşıldı mı? Kilitlenmesini ben istedim. .

Nasıl? Demek onlar da bir kapı kilitle-nı işlerdi! Böylece, babanın öleceği gece, oğlu kilerin, karısıyla kızı da odaların kapısını

kili tlemişti.

- Peki neden kilitlediniz? diye sordum

şiddetle. Neden bu istisna? hem de özellikle

o gece? Ne amaçla?

İçler acısı. Sessizlik. Bilmiyorlar! Başların ı eğiyorlar! Tiyatro. O sırada Anıoine ın kızgın sesi duyuldu:

- Kendinizi haklı çıkarmaya utannıyor musunuz? Hem kimin önünde! Susun! Çıkalım buradan!

- Evet beyim, aynı akşam kilerin kapısını kilitleyip, hizmetkarların odalara geçmesini neden önlediğinizi söylersiniz belki!

- Ben mi? Kapatmış mıyım?

- Ne? Belki de kapatmadınız? Şahitler var!

Gerçek kanıtlanabilir.

Yine sessizlik! Yine şaşkınlık! Kadınların bakışları korku dolu. Sonunda oğul bir şeyler anımsamış gibi, tarif edilmesi guç bir sesle:

- Doğru.

- Peki ama neden? Neden kilitlediniz? Cereyan yapıyordu da ondan mı?

- Açıklayamam! diye karşılık verdi anlatılmaz bir kibirle tepeden bakarak, sonra da odayı terk etli.

ƒ* • * •   ı   1   1 «■ • •   ]   ]

Gunun geri kalan bolumünu odamda geçirdim. Mumu yakmadan, odanın bir ucundan ötekine v'olta attım. Dışarıda karanlık basıyordu, kar taneleri kararan havada gittikçe daha açık seçiliyordu ve birbirine geçmiş ağaç iskeletleri evi çepeçevre sarıyordu.

- Evet, hem de ne ev! Katiller evi, uğursuz bir kasıtlı cinayet vakasının gizlice kol gezdiği iğrenç ev, adam boğazlayanlar evi! Yurek mi? Ta başından beri bu iyi besili yureğe

• •   • 1   w • •   w   1   *1   1

guvenilemeyeceğini, yağla ve aile merhametiyle şişmiş bu yureğin beni bir baba katliamına götureceğini biliyordum. Biliyordum ama, hemen söylemek istemiyordum. Onlar, ne kadar da kendini beğenmiştiler! Saygı

gösterilmesini istiyorlardı! Duygular! Önce bana neden kapıları kilitlediklerini söylesinler!

Ama, bütün dizginleri elimde tuttuğum ve katile parmağımla dokunabileceğim bir anda neden harekete geçmek yerine zaman kaybediyordum? Şu engel, ah şu engel... Şu el değmemiş beyaz boyun, dışarıdaki kar gibi karanlıkta gitgide daha beyazlaşan şu boyun. Cesedin şu cani sürüsüyle suç ortaklığı su götürmezdi. Bir kez daha, bütün güçlerimi toplayıp duraksamadan, her şeyin adını koyarak, suçluyu belirterek doğrudan saldırıya geçtim. Duvara toslamış gibi oldum. İmgelemimi, sezgimi, mantığını ne kadar kullanırsam kullanayım, boyun boyundu, beyazdı ve cansız nesnelerin inadıyla beyaz kalıyordu. Son kozlarımı oynamaktan başka yapacak şey kalmıyordu: Kinci ve saçma bir körlükle direnmek ve beklemek, ceset iyi niyet göstt;r-

1 • w •   ••   111*   „   ■   w   *1*   ••

mediğine göre,belki suç zeytinyağı gibi yüzeye çıkıp kendini gösterir diye beklemek. Hiçbir şey yapmadan mı duruyorum? Evel, ama adımlanın bütün evin içinde yankılanıyordu, aşağıdaki herkes durmadan yürüdüğümü duyuyordu, onların da dinledikleri

kuşku götürmezdi.

Yemek saati çoktan geçmişti, saat onbire geliyordu ve ben hala odamda muzaffer bir edayla, sinsiliklerine ve caniliklerine verip veriştiriyordum. Direnmenin ve sebatın sonunda ödülleneceğine, durumun bütün bu tutkulu girişimler, takındığım bütün o tavırlar karşısında fazla dayanamayacağına ve şöyle ya da böyle çözumlenip, kurgusal değil somut bir şey üreteceğine kendimi inandırmaya

çalışıyordum. Sonsuza kadar ben yukarda, onlar aşağıda kalamazdık, birinin “benden paso” demesi gerekiyordu, öneınli olan da ilk kimin konuşacağıydı. Ağır bir sessizlik hakimdi. Koridora bir göz attım, ama aşağıdan hiç ses gel miyordu. Ne yapıyorlardı acaba? Ben burada kilitli kapılar meselesinden ötürü üstünlük duyuyorsam, acaba onlar konuşup ayak seslerime kulak kabartarak yeterince korkuyorlar mıydı? Ruhları bu iç çatışmadan yorgun düşmeyecek ıniydi? Geceyarısına doğru, birinin koridorda

• • • • ■ *0 m 0 a 0 m* ■ ■ j

yürüdüğünü ve kapıma vurduğunu duyunca

derin bir soluk aldıın.

- Girin, diye seslendim.

- Bağışlayın! dedi Antoine gösterdiğim'

sandalyeye otururken (Kötü görünüyordu, yüzü solgun, donuktu, güzel bir nutuk pat-latamayacağı hissediliyordu). Davranışınız... son olarak... şu sözleriniz... Yani ne anlama geliyor? Ya çekip gidin, hemen, ya da konuşun! Şantaj bu! diye patladı.

- Sonunda sordunuz! dedinı. Epey geç kaldınız! Yine de çok genel oldu. Tam olarak ne dememi bekliyosunuz? Peki, madeni istiyorsunuz: babanız ...

- Ne? Ne oldu babama?

- Boğazlandı.

- Boğazlandı. İyi. Boğazlandı! dedi garip bir öfke ve doyum karışımıyla.

- Eğlenceli mi buluyorsunuz?

- Eğlenceli buluyorunı.

Bir an bekleyip sordum:

- Başka sorunuz var mı?

Sesi çın çın öttü:

- Ama kimse ne bir çığlık ne de gurultu duydu!

- İlkin, yakınlarda yalnız anneniz ve kız-kardeşiniz vardı. Kapılarını bütün gece sımsıkı kilitlemişlerdi. İkincisi, katil kurbanım hemencecik boğabilirdi, çünkü...

- Tamam, tamam! diye mırıldandı. Tamanı.

Durun... Bir şey daha var: kirndi sizce... Kimden kuşkulanıyorsunuz?..

- Kimden kuşkulanıyorum ha? Sizce, böylesine kapalı, uşaklar ve uyanık köpekler tarafından böyle korunan bir eve dışarıdan birinin girebilmesi olası mı? Belki bana kö-pc klerin de. nöbetçi leri n de uykuya daldığını veya dikkatsizce giriş kapısının açık unutulduğunu söyleyeceksiniz. Öyle mi? Koşulların kaçınılmaz rastlantısı.

- Dışardan kimse giremezdi! diye yanıtladı, kibirli bir sesle. Kaskatı oturuyordu ve de-vinimsizliğinde, benden tiksindiği, tüm ruhuyla benden tiksindiği belli oluyordu.

- Kimse! diye doğruladım hemen, kibrini görmekten mutlu. Kesinlikle kimse! Geriye yalnız siz üçünüz ve üç uşak kalıyor. Ama uşaklar da odaya giremezlerdi, çünkü siz.. neden bilinmez... kilerin kapısını kilitle-miştiniz. Yoksa kilitlemediğinizi mi öne süreceksiniz şimdi?

- Kilitlemiştim.

- Neden? Ne amaçla?

Bir sıçrayışta ayağa kalktı.

- Abartmayın! dedim, bu küçük uyarı üzerine yeniden oturdu. Donup kalmış öf-

kesi, sivri parçalar halinde kırılıyor ve yo-koluyordu. *

- Kilitledim. .. Bilmiyorum! ... farkına varmadan!- dedi zorla, ardından iki kere tek-

ri-

rarladı:

- Boğazlandı, Boğazlandı.

Çok sinirli bir tabiat! Evet, hepsi sinirli insanlardı; çok sinirli.

- Annenizin ve kızkardeşinizin de... farkına varmadan... odalarının kapısını kilitledikle-

• • 1 I / 1 • ■

rini düşünürsek (ayrıca onların cinayet işlediklerini düşünmek çok güç, değil mi?) geriye... kimin kaldığını biliyorsunuz. O gece babanızın odasına girebilecek tek kişi sizdi-

nız

Patladı,

- Yani bunun anlamı benim onu... benırn onu... Ha, ha, ha!

- Bu kahkaha katilin siz olmadığınız anlamına mı geliyor? •

Gülüşü dondu ve tüm çabasına karşın kayboldu. Tatlılıkla sürdürdurn.

- Siz değilsiniz öyle mi? öyleyse delikanlı, bir damla gözyaşı bile dökmemenizi nasıl açıklarsınız?

- Gözyaşı mı?

- Tek bir damla bile. Anneniz bana söyledi, ta başında, dün merdivende. Annelerin çocuklarını tehlikeye atmaktan, onlara ihanet etmekten hoşlandıklar çok sık görülmüştür. Ayrıca az önce güldünüz. Babanızın ölümünü r ğlen ce I i b u 1d uğu n uzu belirt t i n iz !

Bunu söylediklerini doğru kabul edermiş gibi, öylesine muzaffer bir budalalıkla söylemiştim ki. enerjisini kaybedip, beni kör bir işkence aleti gibi süzmeye başladı. Ama işin sarpa sardığım hissedince, var • gücüyle açıklamaya çalıştı, bir çeşit "okuyucuya uyarı"yı, gırtlağından zar zor çıkararak, parantez içinde yorumlamayı denedi.

- Şakaydı... Anlıyor musunuz? Tersiydi ... tam tersi.

- Babanızın ölümüyle şaka mı?

Sustu, sanki kulağına gizli bir şey söyler gibi mırıldandım:

- Neden utanıyorsunuz? Babanın ölümü, ne de olsa, utanç duyulacak bir şey değil.

O anı hatırlayınca, onun hiçbir tepki gös-

ı • w • ı .. ı .. • *• 1 1 w

lermediği düşünülürse, işten iyi sıyrıldığıma sevm! yorum.

- Belki utancınızın nedeni onu sevivor ol-ınanızdır? Belki gerçekten seviyordunuz.

■ iğrenerek, umutsuzlukla kekeledi:

-Tamam. Madem üsteliyorsunuz... madem öyle... eh işte evet, onu seviyordum.

Ve masanın üzerine bir şey atarak bağırdı:

- Bakın, onun saçı!

Gerçekten bu bir tutanı saçtı.

- İyi, alın onu.

- İstemiyorum. Siz saklayın. Size bırakı-

vorum.

1

- Niye bu kadar şamata yapıyorsunuz? Anladık, onu sevi v ordunuz. Ama bir sorunı daha var (fark etmişsinizdir, anlattıklarınızdan hiçbir şey anlamıyorum). Bu bir tutanı saçın beni neredeyse ikna ettiğini itiraf ediyorum, ama yine de anlamadığını bir şey var.

Bu noktada sesimi yeniden alçalttım ve kulağına fısıldadım:

- Onu seviyordunuz, güzel, ama bu sevgide neden bu kadar utanç, bu kadar horgörü

var? ,

Benzi attı ve karşılık vermedi. Sürdürdüm:

• Bunca acımasızlı k, bunca tiksinti neden? Neden suçundan kaçan bir suçlu gibi saklanıyorsunuz? Yanıt yok ha? Bilmiyor musu-

nuz? Belki sizin yerinize tahmin yürütebilirim. Seviyordunuz, tamanı, ama hastalanınca, annenize havaya gereksinimi olduğunu söylediniz. Anneniz, o da seviyordu, sizi dinleyıp kabullendi. Doğru, temiz havanın dokunmayacağı doğru, böylece kızının odasına taşındı. eğer hasta seslenirse de hemen yanıbaşında olabilecekti. Belki de böyle değildi. Yanılıyorsam söyleyin.

, Evet, aynen böyle oldu.

, Ha, çok iyi! Biliyor musunuz, ben yaşlı bir tılkiyimdir. Bir hafta geçiyor. Bir akşam anneniz ve kızkardeşiniz ara kapıyı kilitliyorlar. Neden? Tanrı bilir. insan çevrilen her anahtara kafayı ta kar mı? Klik k lik, farkında olmadan kilitleyip, hop yatağa. Evet, aynı anda siz de aşağıda kilerin kapısını kilitlediniz. Neden? Bütün bu hareketleri gerekçelendirmeye gerek var mı? Şu anda neden ayakta değil de oturuyor olduğunuzu gerekçelendirmeye benzer bu.

Dimdik ayağa kalktı, sonra yeniden oturup:

- Evet, aynen böyle oldu! Tam dediğiniz gibi oldu! dedi.

- Sonra belki babanızın... başka bir şey isteyebileceğini düşündünüz. Annem ve kız-kardeşim uyudular, belki babamın bir gereksinimi var, diye kurdunuz. O zaman usulca -herkesi uyandırmaya ne gerek var?- usulca' gıcırdayan merdivenden babanızın odasına çıktınız. Odasına vardığınızda da... gerisini yorumlamak gereksiz... kurulmuş gibi. .. dosdoğru üzerine!

Kulaklarına inanamazm ış gibi dinliyordu, birden kendine gelmiş görünüp, yalnızca

.. i .. .. .. • 1 1 • 1 •w• 1 • • 1 • .

ürküntünün esinlendirdiği biçimde, içtenlikle inledi:

- Yukarı hiç çıkmadım ki! Hep aşağıdaki odada kaldım! Yalnız kileri değil, kendimi de içeri kilitledim! Kendimi içeri kilitledim! Yanılıyorsunuz...

Bağırdım:

- Ne? Demek siz de kapınızı kilitlediniz? Öyleyse herkes kendini odasına kilitledi. Bu koşullarda kim yaptı?

- Bilmiyorum, bilmiyorum... dedi aklı karmakarışık, alnını oğuşturarak. Şimdi anlamaya başlıyorum... belki hepimiz aynı şeyi düşünüyorduk... belki bir şey bekliyorduk... belki seziyorduk... korkudan, utançtan... her birimiz kapısını kilitledi. .. çünkü babamın ...

babam rn... tek başına bitirmesini istiyorduk!

- Ma! Dernek ölümün yaklaştığını algılayıp, onun harekete geçmesi karşısında kapınızı kilitlediniz? Deınek bu cinayeti bekliyordunuz?

- Bekliyor muyduk?

- Peki öyleyse kim öldürdü? Öldürüldüğü kesin, siz beklemekle yetiniyordunuz ve dışardan hiçbir yabancı giremezdi.

Sustu ve karşı konmaz mantığın ağırlığı altında mırıldandı:

- Gerçekten odamda kapalı olduğuma göre! Bir yanlışlık var.

- Öyleyse kim öldürdü? dedim heyecanla. Öyleyse kim öldürdü?

Bir süre düşünceye daldı, acıyla vicdanına danışır gibiydi; solgun, devinimsiz, yarı aralık gözkapaklarının altından uzaklara bakıyordu. Orada, içindeki dipsiz derinliklerde bir şey mi yaşıyordu? Ne yaşıyordu. Yatağından kalkıp, elleri tetikte, tehlikeli merdivenden dikkatle yukarı çıkışını yeniden mi yaşıyordu? Yoksa böyle bir ihtimalin tamamen geçersiz olmadığından bir an için şüphelenmiş miydi? Bu biricik anda, belki de nefret ona

sevginin tamamlayıcısı gibi görünüyordu. Bu biricik anda (benim varsayımım) sevginin ve nefretin, her yüce duygunun iki yüzü olduğunu, o korkunç ikilemi algılıyor muydu, kimbilir? Geçici de olsa gözleri kamaştıran bu açınlama (en azından ben böyle yorumluyorum) içindeki her şeyi yıkıyor, acıma duygusu kendi kendine katlanılmaz hale geliyor olmalıydı. Yalnızca bir an da sürsc bu yeterliydi. Kuşkularımla boğuşmaya başladığından bu yana oniki saat geçmişti, oniki saattir kendini anlamsız ve saplantılı bir kovalamacanın hedefi gibi hissediyordu, en azından bin keredir saçma düşüncelerini geveleyip duruyor olmalıydı. Yıkılmış bir adam havasında başını önüne eğdi, sonra doğruldu ve olağanüstü bir kinle bana dönüp, gözlerimin içine baka baka açıkça:

- Bendi m. Odasına çıktım, dedi.

- Ne demel< “odasına çıktım”?

- Dediğiniz gibi, kurulmuş gibi çıktını. Dosdoğru gittim.

- Ne? Gerçekten! İtiraf ediyorsunuz. Siz-diniz. Gerçekten mi?

- Bendim. Dosdoğru gittim.

- Mükemmel. Her şey bir dakikadan kısa

—— w

sürdü.

- Evet, en çok bir dakika. Bir dakika derken abartıyor muyuz bilmiyorum. Sonra aşağıya indim ve yatağımda -çok iyi anımsıyorum- ertesi gün erken kalkmak gerektiğini düşündüm!

Düşünceye daldım: her şeyi o kadar kolayca itiraf elmışii ki... Hayır çok da kolayca deği], çünkü sesi kısıktı, tuhaf bir neşe nöbetiyle gözü dönerek itiraf etmişti. Her neyse, artık kuşkulanmak mümkün değildi! Artık kimse yadsıyamazdı! Evet, ama ya boyun? Yatak odasında aptalca direnen boyunu ne yapmalı? Harıl harıl düşünüyordum, ama düşünce bir cesedin budalalığı karşısında ne yapabilirdi ki?

Bunalmış halde katile döndüm, bekler gibiydi. Anlatması güç, ama o anda açıkça itiraf etmekten başka hiçbir şey kalmadığını anladım. Başımı, daha doğrusu boynu duvara vurmayı sürdürmenin bir yararı yoktu: di-retıne ve dalavere artık işe yaramıyordu. Bunu anlayınca, delikanlıya büyük bir güven duydum. Biraz aceleci davranıp, ileri gittiğimi anladım: bunca çabalamadan tıkanmış, bıkmış, soluksuz kalmıştım. Yeniden çocuklaş-

mıştım. Karıştırdığı haltı, aptallığı ağabeyine itiraf etmek arzusuyla yanan küçük bir çocuk. Beni anlayabilirdi. .. Yardımını esirgemezdi!

.. . Evet, içtenlikle itiraf etmekten başka yapacak şey kalmıyor. Beni anlayacak, yardım elini uzatacak! Bir yolunu*bulacak.

Ne olursa olsun, kalkıp yavaşça kapıya yöneldim.

- Nasıl söylesem, dedim, dudaklarım titreyerek, bir sorun var... Bir engel. .. basit bir biçim sorunu, önemsiz bir şey. Doğrusu (tokmağı yakalamıştım), gövdede boğazlandığına dair hiçbir belirti, iz yok. Fiziksel olarak boğazlanmamış, basit bir kalp krizinden ölmüş. Boynu, anlıyorsunuz ya, boynu! Boynuna dokunulmamış.

Bu sözler üzerine. aralık kapıdan sıyrılıp, var gücümle koridorda kayboldum. Koşarak ölünün yattığı odaya daldım, dolaba saklanıp

korkuyla karışık bir güvenle beklemeye başladım.

Bulunduğum yer karanlık, dar, havasızdı ve ölünün pantalonları yanağıma sürtünüyordu. Uzun zaman bekledim. Kuşkulanmaya, hiçbir şeyin olmayacağını ve alçakça

alaya alındığımı, aldatıldığımı düşünmeye başlıyordum. Tam o sırada, yavaşça kapı açıldı, biri dikkatle içeri süzüldü; uğursuz bir ses duydum, sessizlikte yatak şiddetle gıcırdadı: bütün formaliteler neden sonra yerine getiriliyordu! Ardından, adımlar geldikleri gibi uzaklaştılar. Uzun bir saatin sonunda ter içinde titreyerek dolaptan çıktığımda alt üst olmuş ya uı k boğuşma ve şiddet izlenimi veriyordu, gövde yanlamasına buruşuk yastığın üzerine atılmıştı ve ölünün boynu tam on parmağın belirgin izini taşıyordu. Tıp uzmanları bu izler karşısında yüzlerini ekşitip, anormal bir şeyler olduğunu söylediler; ama yargılamada parmak izleriyle katilin açık itirafları, mahkemeyi inandırmaya yetti.